

Затверджено Вченою Радою ОНУ
імені І.І. Мечникова
від "20" грудня 20 16 р. № 4

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І.МЕЧНИКОВА
(повна назва вищого навчального закладу)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Хмарський В.М.

_____ 20__ р.

НАЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти третій (доктор філософії)

Спеціальність 053 «ПСИХОЛОГІЯ»

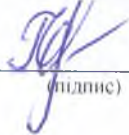
2019

Розробники: Райхерт К.В., к.філос.н., доцент кафедри філософії; Ніколенко О.В., к.філос.н., доцент кафедри філософії

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри філософії

Протокол № 2 від "3" листопада 2019 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Голубович І.В.
(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії:

Протокол № 2 від "08" листопада 2019 року

Голова НМК

(підпис)

Синявська О.О.
(прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни “Методологія та філософія наукових досліджень” складена відповідно до освітньо-професійної/освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії спеціальності 033 Філософія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є актуальна методологія та філософія наукових досліджень.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Методи наукових досліджень в гуманітарних науках
2. Філософські підстави наукових досліджень

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – дати сучасні філософські і загальнометодологічні знання в галузі науково-дослідної роботи.

- Завдання:** 1) ознайомити з методологією філософського та наукового дослідження;
2) проінструктувати, як проводити філософське та наукове дослідження.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

КСО. 10 – здатність до самостійної науково-дослідної діяльності, кваліфіковане узагальнення наукових і експериментальних даних, самостійна підготовка публікацій у вітчизняних та зарубіжних виданнях, патентування отриманих досягнень;

КЗН. 03 - базові знання основ методології науки, закономірностей її розвитку, розуміння науки як системи знань, діяльності та соціального інституту, класифікації методів наукового знання;

КЗН. 04- спроможність виконання наукових досліджень з застосуванням сучасних методологічних основ реалізації експерименту;

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: основні категорії філософії і специфіку пізнавального відношення; мати попередні знання про структуру пізнавальної діяльності та наукові дослідження; бути знайомим з основними поняттями і теоріями предметного поля власних досліджень;

вміти: визначати основні поняття галузі знання; критично осмислювати проблеми досліджуваної галузі знання та можливість використання в ній нових запропонованих методів і методик наукового дослідження; характеризувати теоретичний/емпіричний та фундаментальний/прикладний виміри досліджуваної галузі знання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач третього освітнього рівня демонструвати наступні результати навчання:

- вміти самостійно проводити наукові дослідження, складати план дослідження та одержувати нові наукові й прикладні результати;

- уміння представляти підсумки виконаної роботи у вигляді звітів, доповідей на симпозіумах, наукових публікаціях з використанням сучасних можливостей;

- вміти використовувати сучасні методи пізнання, аналізувати сучасну наукову картину світу, відрізнити наукове знання від позанаукового, визначати фактори, що впливають на розвиток науки;

- володіння методами синтезу і аналізу, фундаментальними навичками науково-дослідної роботи;

- вміти аналізувати наукову літературу з метою вибору напрямку досліджень, обрати самостійно або кваліфіковано сприйняти представлену тему досліджень;

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, що становить 3 кредити ЕКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методи наукових досліджень в гуманітарних науках

Тема 1. Що таке наука

Поняття «філософія» та «наука»: відмінність та подібність. Відмінність науки від псевдонауки та квазінауки. Ідеали науки. Норми науки. Види наук.

Тема 2. Філософські та наукові методи дослідження

Поняття «дослідження», «філософське дослідження» та «наукове дослідження». Основні завдання наукового дослідження (за О. А. Івіним). Способи обґрунтування ідей (за О. А. Івіним). Гіпотеза: визначення, класифікація, правила формулювання. Обґрунтування та критика гіпотез. Теорія: визначення та структура. Операції раціоналізування. Способи дослідження. Класифікація способів дослідження.

Змістовий модуль 2. Філософські підстави наукових досліджень

Тема 3. Як робити філософське чи наукове дослідження

Проблемні ситуації та їхній зв'язок із актуальністю теми дослідження, ступенем розробленості проблеми, метою та завданням дослідження, об'єктом і предметом дослідження. Поняття «нове знання» та «наукова новизна». Оцінка дослідження.

Тема 4. Філософська та наукова література

Філософська та наукова література як форма звітності про проведене дослідження: тези, доповіді, повідомлення, статті, рецензії, огляди, монографії, реферати, курсові роботи, дисертації, автореферати, звіти науково-дослідних робіт тощо). Цитування. Бібліографічні посилання та описи.

3. Рекомендована література

Основна

1. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац. стандарт України. Вид. офіц. Введ. з 01.07.2016. К.: УкрНДНЦ, 2016. 16 с. (Інформація та документація).
2. Філософія науки / за ред. І. С. Добронравової. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2018. 255 с.

Додаткова

1. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій (розроблено на підставі ДСТУ 3008-95 «Документи. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення») // Бюлетень ВАК України. К., 2011. № 9/10. С. 2–10.
2. Гальченко С.І., Силка О.З. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Черкаси: АММО, 2015. 93 с.
3. Ивин А. А. Современная философия науки. М.: Высшая школа, 2005. 592 с.
4. Кравченко А. И. Формальная и научная логика: учебное пособие для ВУЗов. М.: Академический проект, 2014. 336 с. (Gaudeamus).
5. Новиков А. М., Новиков Д. А. Методология научного исследования. М.: Либроком, 2010. 280 с.
6. Чуйко В. Л. Рефлексія основоположних методологій філософії науки. К.: Центр практичної філософії, 2000. 252 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека “psylib” (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.) <http://www.psylib.kiev.ua>
2. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
3. Електронна бібліотека «Платон. Філософія без меж» <https://platon.net/>
4. Електронна бібліотека Максима Мошкова (філософія, політологія, релігієзнавство, психологія та ін.) <http://www.lib.ru>
5. Електронна бібліотека Слави Янко (філософія, психологія, культурологія, мистецтво, історія та ін.) <http://yanko.lib.ru/gum.html>

6. Електронна бібліотека з філософії (бібліотека О. Злигостева)
<http://filosof.historic.ru/books.shtml>
7. Окремі тексти з філософії (бібліотека О. Косилової)
<http://elenakosilova.narod.ru/uhref.html>
8. Сайт інтернет-ресурсів з філософії, політології, соціології, психології та ін. (електронна бібліотека Іхтика) <http://ihtik.lib.ru/>
9. Вся нормативка з підготовки, захисту дисертації та публікації наукових статей:
[http://sslab.com.ua/Home/Post/51/vsya-normativka-z-p%D1%96dgotovki-zaxistu-disertac%D1%96%D1%97-ta-publ%D1%96kac%D1%96%D1%97-naukovix-statej-\(stanom-na-22-zhovtnya-2019-r\)?fbclid=IwAR1ydnAiwIvq6aK1MRMrxa307gqAlp9pbeXKJhdCm4715Jn446KbXLaTv0M](http://sslab.com.ua/Home/Post/51/vsya-normativka-z-p%D1%96dgotovki-zaxistu-disertac%D1%96%D1%97-ta-publ%D1%96kac%D1%96%D1%97-naukovix-statej-(stanom-na-22-zhovtnya-2019-r)?fbclid=IwAR1ydnAiwIvq6aK1MRMrxa307gqAlp9pbeXKJhdCm4715Jn446KbXLaTv0M)

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Методи діагностики успішності навчання

Система контролю успішності студента включає наступні різновиди: поточний, модульний, підсумковий модульний та семестровий (академічний) контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку і визначення рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форми проведення поточного контролю під час навчальних занять можуть бути різними: усне опитування, обговорення проблемних питань, виконання тестів, рефератів, самостійних письмових робіт тощо.

Модульний контроль за окремий змістовий модуль – оцінювання в балах рівня опрацювання студентом теоретичного і практичного матеріалу в межах окремого змістового модуля, успішності виконання ним завдань.

При модульному контролі оцінюється в балах рівень теоретичної (знань) та практичної (навичок і вмінь) підготовки студента за всі змістові модулі, що складають окремий модуль.

Підсумковий модульний контроль є відображенням рівня опрацювання студентом, теоретичного та практичного матеріалу, рівня засвоєння ним вказаного матеріалу. Оцінка підсумкового модульного контролю відображає результат накопичення студентом балів протягом вивчення навчальної дисципліни в повному обсязі. Ця оцінка виставляється студенту за двома значеннями: за бально-рейтинговою шкалою (від 1 до 100 балів), що відповідає конкретній оцінці за шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F), та за національною шкалою (від 2 балів (незадовільно) до 5 (відмінно) балів). Оцінка підсумкового модульного контролю за навчальну дисципліну є підставою для: а) зарахування цієї оцінки як остаточної; б) включення прізвища студента до списку осіб на семестровий (академічний) контроль. Пункт б) означає, що студент бажає підвищити свою оцінку, яку він отримав за результатами підсумкового модульного контролю, або він не набрав належної мінімальної кількості балів (35 - оцінка FX за шкалою ECTS) за навчальну дисципліну.

Семестровий (академічний) контроль передбачає проведення заліку, під час якого студенту виставляється остаточна оцінка за навчальну дисципліну, яка виставляється як середньозважена за результатами підсумкового модульного контролю та результату перескладання оцінки за навчальну дисципліну.